

vergadering **C205**
zittingsjaar 2023-2024

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 18 april 2024

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toekomst van de buurtscholen – 1523 (2023-2024)	
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over kleine basisscholen in Vlaanderen – 1524 (2023-2024)	3
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opleiding basisverpleegkunde en zorgkundige – 1555 (2023-2024)	
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de onderwijsvorming in de vooropleidingen voor zorgkundigen – 1574 (2023-2024)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de bevraging van de beroepsfederatie voor zorgkundigen die focust op zorgopleidingen – 1594 (2023-2024)	
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de impact van hervormde opleiding zorgkundige op de kwaliteit en veiligheid van de zorg – 1599 (2023-2024)	9
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het Vlor-advies betreffende het deeltijds kunstonderwijs – 1562 (2023-2024)	21
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de slaagcijfers en de studieduur in het hoger onderwijs – 1589 (2023-2024)	24

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toekomst van de buurtscholen
– 1523 (2023-2024)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over kleine basisscholen in Vlaanderen
– 1524 (2023-2024)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Vlaanderen telt nog zevenhonderd kleine basisscholen met minder dan honderd leerlingen en driehonderd echt kleine scholen met minder dan vijftig leerlingen. Op geregelde tijdstippen duikt het discours om te 'rationaliseren' op: schaalvergroting. Kleine schooltjes brengen inderdaad soms financiële zorgen met zich mee: het onderhoud van de gebouwen en het gebrek aan werkingsmiddelen. Ook de stress over leerlingenaantallen om voldoende omkadering te kunnen garanderen baart kopzorgen. Toch hebben buurtschooltjes ook heel wat toegevoegde waarde: nabijheid en kleinschaligheid kan voordelen hebben op onderwijsvlak, maar verhoogt ook de sociale cohesie in dorpen en heeft een positieve impact op mobiliteit. Jonge kinderen groeien op in een vertrouwde omgeving en dat kan de ontwikkeling stimuleren.

Wat is uw visie in dit debat? Hoe wilt u nabijheid kunnen blijven garanderen, maar toch een efficiëntieoefening maken die aan die nabijheid geen afbreuk doet?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ons basisonderwijs is geografisch heel wijd verspreid georganiseerd over Vlaanderen. Van in de vele wijken en buurten in de centrumsteden tot in de kleinste dorpen van Vlaanderen volgen kinderen dagelijks onderwijs. Deze nabijheid is, wat mijn fractie betreft, een heel grote troef, niet alleen voor de leerlingen zelf, maar ook voor hun ouders en bij uitbreiding de hele buurt- of dorpsgemeenschap.

Vorig schooljaar werden in Vlaanderen 29 basisscholen met sluiting bedreigd omdat er niet voldoende leerlingen ingeschreven waren. Zij zaten in een zogenaamd genadejaar.

Daarnaast blijkt uit een analyse van mezelf dat 299 Vlaamse basisscholen of 8,5 procent van alle vestigingsplaatsen voor basisonderwijs vorig schooljaar minder dan vijftig leerlingen hadden. 20 procent van de vestigingsplaatsen hadden maximum honderd leerlingen. In het verleden werden al verschillende initiatieven genomen om met sluiting bedreigde scholen te helpen. Zo kunnen basisscholen die te weinig leerlingen tellen, rekenen op twee genadejaren. Ook hebben scholen in dunbevolkte gebieden minder leerlingen nodig om in aanmerking te komen voor subsidies. Maar toch, los van dit alles, staan onze kleinschalige buurt- en dorpscholen onder druk. Ze zouden te duur zijn, te veel investeringen vragen enzovoort.

Omtrent deze thematiek, heb ik volgende vragen: erkent u het belang van nabije basisscholen? Welke extra inspanningen voorziet u om in kleine scholen voldoende kwalitatief onderwijs te garanderen? Hoe staat u tegenover het voorstel om scholen op bestuurlijk vlak nauwer te laten samenwerken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik ben zelf het product van een kleine basisschool uit de buurt waar ik te voet naartoe kon en waar ik wel wat leerlingen kende. Ik herinner mij dat ik de volledige lagere school heb doorlopen met 36 kinderen in de klas. U moet dan zelf maar oordelen of dat al dan niet een succesvol product was.

Ik ben wel van mening dat we de basisscholen zoveel als mogelijk in iedere leefgemeenschap moeten kunnen behouden. Het is belangrijk voor het sociale weefsel van elk dorp en elke lokale gemeenschap. Een dorps- of wijkschool draagt daaraan in ruime mate bij. Mensen staan immers samen te wachten aan een schoolpoort, ontmoeten elkaar op schoolfeesten en ouderavonden en leren elkaar beter kennen. Dat is trouwens onder meer de reden waarom we er bij elke nieuwe schoolinfrastructuur en vernieuwing ook altijd voor zorgen, en nu zelfs decretaal opleggen, dat die wordt opengesteld voor het verenigingsleven voor de lokale gemeenschap om bij te dragen aan die functie.

Het belang dat we hechten aan die basisscholen, vertaalt zich ook in onze Vlaamse regelgeving. We hebben de afgelopen jaren heel wat inspanningen gedaan om het bestaansrecht van basisscholen in de lokale leefgemeenschappen te garanderen, ook als ze qua omvang kleiner zijn. In de reglementering zijn er voor scholen in landelijke en stedelijke gebieden andere criteria voorzien, dus we houden rekening met die landelijkheid.

Het aantal leerlingen dat een school of vestigingsplaats dient te tellen om gefinancierd of gesubsidieerd te blijven, de zogenaamde rationalisatienormen, verschillen naargelang de bevolkingsdichtheid en zijn veel lager in dunbevolkte gebieden. Zo moet een niet-geïsoleerde vestigingsplaats in de meest dunbevolkte gebieden in Vlaanderen slechts zestien leerlingen tellen. Ik spreek dan niet over een klas, maar over een school.

In de meest dunbevolkte gebieden worden de leerlingen trouwens extra gewogen in de basisomkadering. Dat wil zeggen dat zij meer dan één per leerling krijgen in de omkadering van het gewoon basisonderwijs, waardoor ze per leerling meer recht hebben op omkadering.

Vestigingsplaatsen die ver genoeg van een andere vestigingsplaats liggen, genereren ook extra onderwijzend personeel voor de scholen omdat die apart tellen als ware ze een aparte school.

Zoals u weet, heb ik deze regeerperiode extra in het basisonderwijs geïnvesteerd. Naar het kleuteronderwijs ging 71 miljoen euro, maar ook in kinderverzorging werd extra geïnvesteerd. Ik ga het niet volledig opsommen, maar belangrijk is dat we, in de uren kinderverzorging, de drempel van 35 kleuters om recht te hebben op uren kinderverzorging, hebben laten vallen, opnieuw specifiek ten voordele van die kleine scholen. Elke school met kleuteronderwijs heeft nu recht op minstens vier uur kinderverzorging.

We voorzien ook twee genadejaren voor scholen of vestigingsplaatsen die de rationalisatienormen en dus het minimum niet halen.

Ik wil ook even duidelijk maken over welke scholen of vestigingsplaatsen we het hebben, namelijk scholen en vestigingsplaatsen die de norm niet meer halen of scholen en vestigingsplaatsen die nog ruim boven de norm zitten, maar waar het schoolbestuur bepaalde afwegingen maakt om ze al dan niet te sluiten.

Ik vind dus dat we een onderscheid moeten maken. Enerzijds zijn er de scholen en vestigingsplaatsen die, ondanks alle maatregelen die ik daarnet heb opgesomd, toch permanent onder de norm zitten. Over de levensvatbaarheid van deze

vestigingsplaatsen en scholen kan men zich inderdaad vragen stellen. Bovendien zullen deze scholen en vestigingsplaatsen inderdaad moeten sluiten als ze de norm niet halen. Hier is het dus als het ware de overheid die de school of vestigingsplaats sluit omdat ze niet aan de norm voldoet. Je moet ook ergens een lat hanteren, want zestien is toch echt wel de onderkant. Anderzijds zijn er scholen en vestigingsplaatsen die perfect de norm halen en die, zoals ik eerder aangaf, bijvoorbeeld door de aparte telling extra omkadering voor de school genereren, maar waarvan het schoolbestuur zich de vraag stelt of die school of vestigingsplaats behouden dient te blijven of niet. Binnen deze mogelijkheden die we hebben gecreëerd in het regelgevend kader behoort het immers tot de bevoegdheid van de schoolbesturen om er al dan niet voor te kiezen hun onderwijs op deze locaties in stand te houden of om hun bestaande vestigingsplaatsen of scholen anders te organiseren. Ook daar zijn de mogelijkheden legio. Uiteraard moet dit gebeuren met het nodige overleg met de ouders en het personeel. Dat kan niet zomaar eenzijdig worden opgelegd bij wijze van dictaat.

De schoolbesturen dienen zich de vraag te stellen wat hier de oplossing is. Is het sluiten van de school of vestigingsplaats de oplossing of kan een andere organisatie soelaas bieden? Kan een bestuurlijke schaalvergroting van schoolbesturen of een verregaandere samenwerking binnen de scholengemeenschap een oplossing bieden? Scholengemeenschappen zijn in 2003 net gecreëerd om de basisscholen onder de kerktoeren te behouden.

Kleine scholen en vestigingsplaatsen kunnen het op bepaalde vlakken inderdaad moeilijk hebben. Zo hebben ze het moeilijker om financiële schokken op te vangen als er zich calamiteiten voordoen. De overheid houdt in haar beleid evenwel al rekening met de kleinere basisscholen. Schoolbesturen en scholen moeten ook bekijken wat ze voor elkaar kunnen doen. Samenwerking is toch dikwijls eerder aangewezen dan naar een nog kleinere schaal gaan qua ondersteuning. Ik denk dat er mogelijkheden zijn tot samenwerking en dat ze moeten kunnen bekijken wat ze voor elkaar kunnen betekenen binnen de autonomie die ze hebben.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik ben inderdaad blij dat u het belang van die buurtscholen ook bevestigt. Ik denk inderdaad dat niet de normen en de omkadering het grootste probleem zijn. Een van de grotere problemen zijn de infrastructuurele noden. Die scholen moeten ook beantwoorden aan energienormen, asbestproblematiek en ICT. Daar spelen die werkingsmiddelen eerder dan omkadering, en misschien is dat problematisch. Misschien kan dat nog bekeken worden. Ik denk ook dat er werk moet worden gemaakt van die schaalvergroting op bestuurlijk niveau, zodat daar ook stappen vooruit gezet kunnen worden. Dat was ook voorzien bij de vorige legislatuur, nog onder minister Hilde Crevits. Dat is toen niet echt geland, dus ik denk dat daar wel nog werk aan de winkel is.

Ziet u daar nog mogelijkheden in de toekomst?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, dank u wel om ook de kar van de kleine basisscholen te trekken. U geeft terecht aan dat er inspanningen werden geleverd om de infrastructuur open te stellen en ervoor te zorgen dat de gemeenschap mee kan genieten van de investeringen in scholeninfrastructuur die gebeuren vanuit de Vlaamse overheid.

Wat de levensvatbaarheid betreft, houd ik zeker geen pleidooi om die normen in zeer dunbevolkte gebieden, zoals waar ik zelf woon, nog naar beneden te halen, integendeel. Er is iets waar men niet altijd bij stilstaat, maar de nabijheid van onderwijs voor kinderen is echt belangrijk. Het kan niet zijn dat de leerlingen tot

drie kwartier op de bus moeten zitten om naar hun basisschool te gaan. In West-Vlaanderen is dat effectief het geval. Mochten sommige van die heel kleine scholen niet overleven, dan creëren we als het ware een tweede busproblematiek in onderwijs. Dat wil ik toch meegeven. Daarom ook durf ik daarvoor te pleiten.

We moeten natuurlijk altijd de kwaliteit voor ogen houden. Daarom gebeuren er investeringen op het vlak van omkadering. U had het daar ook over.

Collega Goeman verwijst ernaar: ik had er onderzoek naar gedaan en er een soort van nota van gemaakt. Ze verwijst ernaar, citeert eruit en geeft aan dat de koopkracht van scholen heel vaak de reden is waarom men bepaalde scholen sluit. Uit mijn onderzoek blijkt dat de scholen die sluiten, heel vaak die scholen zijn die hun school in verouderde infrastructuur organiseren. De uitdagingen op het vlak van ICT, asbest en duurzaamheid vormen daar de grote problematiek.

U weet dat de gesubsidieerde scholen tot 70 procent worden gesubsidieerd. 30 procent moeten ze zelf leggen. Daar knelt natuurlijk het schoentje. We moeten er de komende jaren echt over waken dat het landschap van scholen wijdverspreid blijft. Ik hoor daarover graag uw standpunt.

Ik geef altijd aan dat de schaalvergroting voor mij geen schoolvergroting hoeft te zijn. Het moet mogelijk blijven om de kleinere scholen te behouden, maar samen te werken op bestuurlijk niveau. Een heel concrete vraag is om bijvoorbeeld de vaste benoeming mogelijk te maken op het niveau van de scholengemeenschap. Dat is nu niet mogelijk, maar het zou er bijvoorbeeld voor kunnen zorgen dat scholen zich gemakkelijker kunnen organiseren.

Dat zijn een aantal zaken die ik wilde aanhalen. Ik noteer in ieder geval dat we tot nu toe, afhankelijk van wat de collega's nog inbrengen, een kamerbreed akkoord hebben en dat we allen die kleine scholen belangrijk vinden.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Kleine scholen hebben inderdaad absoluut een meerwaarde in wijken en dorpen. In eerste instantie was ik niet van plan om tussen te komen. De samenwerking tussen scholen kan vandaag al. Er is niets dat scholen belet om samen te werken. De N-VA kan er zeker niet in meegaan om via decreten scholen te verplichten om samen te werken. Dat zou heel hard ingaan tegen de vrijheid van onderwijs. Ik denk dat de vraagstellers daar allerminst tevreden mee zouden zijn. Dan zal er zeker naar het Grondwettelijk Hof worden gegaan, om te zeggen dat men tussenkomt in de vrijheid van vereniging, in de vrijheid van onderwijs. Dat lijkt mij een decreet te zijn dat de facto al ophoudt te bestaan nog voor het goedgekeurd zou zijn. Er lijkt mij een kamerbrede consensus te zijn om die vrijheid van onderwijs zeker overeind te houden.

Minister, u hebt daarnet al zeer uitvoerig besproken welke maatregelen – rationalisatiemaatregelen, behoudsmaatregelen en dergelijke – er zijn. Ik steek niet weg dat allerlei regelgeving, zoals de asbestinventaris en maatregelen rond energie, ook van toepassing is op kleine scholen – en daarmee bedoel ik scholen, instellingsnummers met een klein schoolbestuur. Het gaat dan eigenlijk niet over de schoolgrootte op zich, maar wel over de maatregelen die op hen afkomen.

Ik doe een oproep aan de collega's. Waar in andere parlementen doelstellingen worden goedgekeurd die moeten worden gehaald, met nulmetingen, wordt dat in de Vlaamse regelgeving vertaald in inventarisaties die door iedereen moeten gebeuren. Dat moet tegen het licht worden gehouden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We zijn het erover eens dat je dat niet decretaal kunt opleggen, dat het geen top-downverhaal, maar wel een bottom-upverhaal is: men maakt gebruik van de mogelijkheden die voorhanden zijn om samen te werken en zo schaafeffecten te genereren.

U hebt daarnet het doemscenario geschetst van drie kwartier met de bus voor een gewone school in het basisonderwijs. We hebben vandaag een groep met een orde-grootte van ongeveer 440.000 leerlingen in het basisonderwijs. We hebben 3463 vestigingsplaatsen voor heel Vlaanderen. Dat is wel wat. Dat wil ook zeggen dat de gemiddelde grootte – er zijn natuurlijk heel wat afwijkingen – niet zo groot is, zeker niet als je het in internationaal perspectief zou bekijken.

Dus, samenwerken? Ja.

De discussie over de vaste benoeming op het niveau van de scholengemeenschap vind ik interessant. Er is iets waar ik een beetje voor vrees. Als je de lokale directeur van een basisschool bent, wordt je personeel dan benoemd op het niveau van de scholengemeenschap. Je gezag en je autoriteit ben je dan ook kwijt, want uiteindelijk is het een andere instantie die benoemt. Dat aspect moet je ook meenemen in de overwegingen, in het debat. In welke mate ondergraaft dat de autonomie en de autoriteit van de lokale schooldirecteur, die geen vat meer heeft op zijn personeelsbeleid, aangezien de benoeming elders gebeurt?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik heb het daarnet al aangehaald: veel van de problemen zijn infrastructureel. Ik denk dat de sleutel daar echt ligt in een nog veel verregaander gemengd en gedeeld gebruik. We moeten over die scholen in de dorpen denken als de spil waar je kinderopvang, sport, een verenigingsleven, de academie, eventueel de bibliotheek en een loketfunctie voor administratie hebt. Die scholen kunnen dé spil worden in zo'n dorp en het dorpsleven.

Er is ondertussen al genoeg geschreven over het ongenoegen dat ontstaat en borrelt op het platteland, het gevoel van vervreemding en vereenzaming, het afkeren van traditionele partijen, dat voor een stuk komt door de afbraak van dienstverlening op heel wat vlakken. Als iets de spil kan zijn om dat te keren en dat sociale weefsel op verschillende vlakken te versterken, is het wel zo'n school die daar veel kan bundelen.

Mevrouw Vandromme, daarvoor kijk ik ook naar uw partij. Karel Verhoeven had een edito geschreven bij uw artikel, waarin hij zei dat cd&v misschien ook eens de hand in eigen boezem moet steken. Cd&v heeft mee aan de knoppen gezeten en is op verschillende vlakken, zoals landbouw, mee verantwoordelijk geweest voor die schaalvergroting.

Die schaalvergroting zorgt echt voor vervreemding op sommige vlakken. We moeten daar oog voor hebben als we de sociale cohesie op het platteland willen versterken, en scholen zijn daar een aspect van. Het is aan ons, aan onze steden en gemeenten en onze gemeentebesturen, om daar echt over na te denken en de rol van de scholen daarin mee te bekijken. Wij staan daar alvast voor open.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Er is hier een kamerbreed akkoord over het feit dat we die landelijke scholen zeer belangrijk vinden.

U bent niet ingegaan op de noodzaak om de subsidiëring voor die kleine scholen te garanderen wat betreft de infrastructuur. Momenteel kunnen basisscholen genieten van 70 procent. Als dat niet meer draagbaar blijkt te zijn, vooral voor die vrije scholen, is dat toch een probleem waarvan we de komende jaren de gevolgen zullen zien.

Als er wordt gezegd dat we de intentie zouden hebben om scholen te verplichten om samen te werken, is dat een lezing die gebeurt door iemand met een bril op die ik zelf niet opzet. Nooit heb ik het woord 'verplichten' gebruikt voor het samenwerken van scholen. Wat we wel zouden kunnen doen, is ze incentives geven om samen te werken. Die redenering mis ik soms in het onderwijs. Hoe kunnen we hen net uitdagen om over de schoolmuur te kijken en samen te werken? Dat kan door aan schaalvergroting te werken en op een hoger niveau vaste benoemingen te geven.

Minister, u hebt gelijk wanneer u zegt dat een schooldirecteur misschien zijn eigen personeel wil bepalen. Maar als het bijvoorbeeld over ICT of preventie gaat, zou het toch een welgekomen zaak zijn, afgaand op wat de mensen die met die kleine scholen bezig zijn, zeggen.

Vandaag hebben we heel vaak verwezen naar Nederland. Daar hebben ze heel fel te maken met die krimp. Het lijkt me heel interessant om naar hen te luisteren.

Minister, u sprak over een doemscenario wanneer leerlingen op drie kwartier van hun school zouden wonen. Ik nodig u uit om langs te komen bij mij, in de verre Westhoek. Weet dat mijn stad, Poperinge, qua oppervlakte de vierde grootste stad in West-Vlaanderen is. We wonen er ongeveer met twintigduizend mensen. U kunt snel de rekening maken. Er zijn andere omliggende gemeenten met een nog veel lagere bevolkingsdichtheid. Die drie kwartier is geen doemscenario, die is voor sommige leerlingen al een realiteit.

Het punt is dat we er allen voor gaan en dat we die basisscholen ook in het landelijke Vlaanderen belangrijk vinden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opleiding basisverpleegkunde en zorgkundige
– 1555 (2023-2024)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de onderwijshervorming in de vooropleidingen voor zorgkundigen
– 1574 (2023-2024)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de bevraging van de beroepsfederatie voor zorgkundigen die focust op zorgopleidingen
– 1594 (2023-2024)

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de impact van hervormde opleiding zorgkundige op de kwaliteit en veiligheid van de zorg
– 1599 (2023-2024)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, collega's, net voor de paasvakantie bespraken we in deze commissie nog een nieuw decreet omtrent de structuur van de opleiding, de wijze van invulling van het curriculum, de kwaliteitszorg, de financiering van de cursisten en de overgangsmaatregelen voor de hbo5-opleiding Verpleegkunde en de graduaatsopleiding Basisverpleegkunde en stemden we erover.

Ondertussen horen we de bezorgdheden in het onderwijsveld omtrent de recente ontwikkelingen. Verschillende opleidingen Basisverpleegkunde worden namelijk geconfronteerd met een dalend aantal inschrijvingen. Als reden haalt men verschillende factoren aan: de slechte of laattijdige communicatie over de opleiding en de aangekondigde stopzetting van de doorstroom van de arbeidsmarktfinaliteit naar de bacheloropleiding vanaf september 2025.

Het dalend aantal leerlingen heeft uiteraard ook een directe invloed op de personeelsbezetting voor volgend schooljaar en dit net in een periode waarin er veel extra werk nodig zal zijn wegens de hervormingen. Bovendien moeten er volgend schooljaar tegelijkertijd twee verschillende opleidingen worden georganiseerd, namelijk de opleiding hbo5 en de opleiding Basisverpleegkunde. Minder personeel en werkingsmiddelen in een periode waarin volop hervormd wordt, zorgen logischerwijze voor heel wat terechte bezorgdheden.

Tijdens het paasreces werden daarnaast ook resultaten van een bevraging bij 383 leerkrachten door de beroepsfederatie van zorgkundigen bekendgemaakt. Daaruit blijkt dat drie op de vier leerkrachten in de zorgopleidingen van het secundair onderwijs vinden dat de leerlingen niet goed voorbereid worden op het beroep van zorgkundige. Er zijn vooral opmerkingen over de kwaliteit van de basisopleiding, en ook de stage voor zorgkundigen laat te wensen over, zo wordt gesteld.

"Hoewel er steeds meer een beroep wordt gedaan op zorgkundigen, zo ook binnen de acute zorgverlening en thuisverpleging, volgde het onderwijs niet," zo stelt Paul Cappelier, voorzitter van de Belgische Federatie voor Zorgkundigen (BEFEZO).

"Voor de hervorming waren er meer uren voor zorgvakken in de derde graad van zorgopleidingen," zegt hij nog. "Dat is contradictorisch aangezien er nu meer van hen gevraagd wordt. Verpleegkundigen krijgen meer tijd om bepaalde handelingen te leren."

Algemeen is er ook de bezorgdheid over de attractiviteit van de opleiding binnen de arbeidsmarktgerichte finaliteit van het studiedomein Maatschappij en welzijn.

Daaraan gekoppeld is er ook de vraag over de doorstroom naar vervolgopleidingen en naar de opleiding Basisverpleegkunde. Waar we vroeger toch wel een mooie doorstroom zagen vanuit het bso naar de opleiding graduaat Verpleegkunde, komt dit nu onder druk te staan.

Daarom heb ik een aantal vragen voor u, minister.

Erkent u de precaire situatie waarin de opleidingsverantwoordelijken en de docenten voor de opleiding Basisverpleegkunde zich bevinden?

Welke maatregelen zult u in deze cruciale periode nemen om de overgang naar het nieuwe systeem vlotter te laten verlopen? Bent u bereid de werkings- en personeelsmiddelen voor deze opleidingen gedurende een schooljaar te bevriezen?

Hoever staat het met het nieuwe administratieprogramma, waarover de gebruikers tot nu toe nog geen specifieke informatie mochten ontvangen?

Ontving u eerder al signalen omtrent de kwaliteit van de opleiding tot zorgkundige?

In welke mate bieden de nieuwe eindtermen tweede en derde graad een antwoord op de bezorgdheden? Of ziet u nog andere mogelijkheden om de kwaliteit van deze opleidingen te verzekeren?

Ging u eerder al in overleg met de onderwijsverstrekkers omtrent deze opleidingen? Zo ja, welke afspraken werden er gemaakt?

Welke maatregelen zult u nemen om ook vanuit de lerarenopleiding bruggen te bouwen om de kwaliteit van de opleiding tot zorgkundige te garanderen?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Mevrouw Vandromme heeft de context natuurlijk al goed geschetst, maar ik maak van de gelegenheid gebruik om nog eens te benadrukken dat toegankelijke, betaalbare en kwaliteitsvolle zorg voor Vooruit een absolute prioriteit is. Collega's, we staan daar voor gigantische uitdagingen, met onder andere de vergrijzing die op ons afkomt. Daarom zeggen we ook dat het heel belangrijk is om massaal in te zetten op preventie, ook hier in Vlaanderen. Laat dat een warme oproep zijn.

Maar we gaan ook vooral alle handen nodig hebben in de zorg, aan het bed. Zoals jullie weten hebben ook de zorgkundigen daar voor ons een heel belangrijke plaats in. Als wij dan horen dan bijna driekwart van de leerkrachten in het secundair onderwijs die les geven in de opleiding Gezondheidszorg zeggen dat leerlingen na een zesde jaar niet klaar zijn voor de arbeidsmarkt, dan maken wij ons natuurlijk grote zorgen. Dat blijkt inderdaad uit de bevraging van BEFEZO, die de bedoeling had om te onderzoeken wat de impact was van de onderwijshervorming van de vooropleidingen Zorgkundige die vijf jaar geleden is doorgevoerd.

We weten ook dat in 2019 de toenmalige federale minister van Volksgezondheid besliste dat zorgkundigen een pakket van bijkomende taken mogen uitvoeren bij een patiënt. Er werd toen aangekondigd dat de zorgkundigen daarvoor worden opgeleid via een vorming van 150 uur. Maar nu blijkt dus dat door de

onderwijshervorming hier in Vlaanderen, leerlingen onvoldoende tijd hebben om zowel de theoretische als de praktische vaardigheden te leren. Dat evenwicht moet altijd worden bewaakt. Ja, we vinden het belangrijk dat al onze jongeren ook algemene vorming krijgen, maar natuurlijk is het voor zorgkundigen belangrijk dat ook die praktische component voldoende aandacht krijgt.

Wat nu toch naar bovenkomt, is dat wat studenten leren in de opleiding niet altijd overeenkomt met de competenties die noodzakelijk zijn in het werkveld. Ik lees dat er bijvoorbeeld te veel aandacht is voor huishoudelijke taken en niet genoeg voor echte zorgtaken, met als gevolg dat 80 procent van de zorgleerkrachten eigenlijk zegt dat ze geen volwaardige zorgkundigen afleveren. Dat is toch echt schrijnend. 90 procent zegt dat de nieuwe onderwijshervorming impact heeft op de instroom naar de zorg, terwijl het doel van die hervorming net was om de instroom te vergroten.

Vanuit BEFEZO komt heel duidelijk de vraag om de opleidingen opnieuw te bekijken zodat leerkrachten ondersteund kunnen worden met wetenschappelijk onderbouwd leermateriaal en ze de nodige tijd krijgen om veilige en kwaliteitsvolle zorg aan te bieden voor hun leerlingen.

Minister, mijn vragen liggen natuurlijk een beetje in dezelfde lijn als die van mevrouw Vandomme.

Deelt u de analyse van BEFEZO omtrent de onderwijshervorming van de vooropleidingen zorgkundigen? Hoe evalueert u zelf die onderwijshervorming?

Zult u in samenspraak met de minister van Welzijn de hervorming bijsturen waar nodig, zodat de opleidingen opnieuw aangepast zijn aan de noden van het werkveld?

Wat wilt u op de dagen die u nog resten doen om de instroom in de opleidingen zorgkundige te vergroten en de kwaliteit ervan te verbeteren?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, in de vorige legislatuur werd de opleiding voor verzorgenden en zorgkundigen hervormd in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs. Het was niet noodzakelijk het beleid, de politiek die daartoe opriep, maar het gebeurde op vraag van de onderwijsverstrekkers, de koepels en de sectoren zelf. Collega's, ik weet niet of het u is opgevallen, want we hebben dit ook behandeld in de commissie Welzijn, maar noch de onderwijsverstrekkers, noch de sectoren hebben gereageerd op dit persbericht. Niet gereageerd. Ik denk dat daar toch al iets mee wordt aangeduid.

Bijkomend kwam er toen ook een duidelijker onderscheid tussen de verschillende niveaus en de taken die elke verzorgende, verpleegkundige, zorgkundige – ik noem ze ineens allemaal – mag uitoefenen. Om een beeld te krijgen van de reacties op deze veranderingen in de zorgsector, werd de bevraging afgenomen bij afgestudeerde zorgkundigen, verantwoordelijken binnen de sector, bij leerkrachten binnen de basiszorg en ondersteuning en de tso-gezondheidszorg die voorbereiden op het beroep van zorgkundige.

De collega's hebben het al geschetst: uit de bevraging komt nu naar voren dat driekwart van de leerkrachten in zorgopleidingen van het secundair onderwijs vinden dat de leerlingen niet goed genoeg meer worden voorbereid op het beroep van zorgkundige, terwijl een van de kritieken net was dat men het anders moet doen omdat de opleiding in het verleden niet kwaliteitsvol genoeg was.

Er wordt dan verwezen naar de modernisering van het secundair onderwijs. Ze stellen daarbij dat de oorzaak kan worden gevonden in de daling van het aantal lesuren dat aan praktijkvakken kan worden besteed. Daarnaast zou er ruimte moeten worden gemaakt voor meer intense begeleiding tijdens de stageperiode. Het is toch enigszins opvallend: de sectoren vragen zelf dingen, dat wordt aangepast, dan doen ze een bevraging en dan zeggen ze eigenlijk dat de modernisering, waarvan ze zelf aan de grondslag lagen, niet zo top is.

Bovendien – en dat wil ik hier toch nog eens met zoveel woorden hebben gezegd –: in het secundair onderwijs is het niet zo dat wij vakkentabellen, lessentabellen maken, dat wij hier bepalen waar hoeveel tijd aan kan worden besteed. Dat is een vrijheid van de scholen. Ik heb met een aantal scholen samengezeten waar ik gezegd heb dat ze dat aandeel wel weer kunnen optrekken. Ze zeggen dat dat niet mag omdat het zo in de lessentabel staat. Dan moet ik zeggen dat dat een model, een lessentabel is, maar dat je daar absoluut van mag afwijken.

Minister, u bent allicht op de hoogte van de bevraging. Hoe reageert u op de resultaten?

Uit de bevraging van de leerkrachten blijkt dat er twijfel over is of men binnen een jaar van het zevende jaar, secundair-na-secundair (Se-n-Se), voldoende competenties kan aanleren die zorgen voor de beroepskwalificatie als zorgkundige. Dit werd ook geïntroduceerd bij de sectoren en bij de onderwijsverstrekkers. Hoe staat u tegenover deze bezorgdheid en wat is uw reactie op het feit dat de onderwijsverstrekkers en de sectoren hiervoor zelf hebben gepleit bij de modernisering?

Vanuit Onderwijs zijn de minimumdoelen voor de tweede en derde graad aangepast zodat scholen meer vrijheid hebben – dat was een van de zaken waarom ze naar het Grondwettelijk Hof stapten – om dit soort zaken te kunnen aanpassen. Men kan dit dus. Op welke manier kan dit nog duidelijk worden gemaakt aan de scholen?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): In deze commissie worden elke week interessante vragen gesteld. Ook dit is een heel belangrijk thema. Het was een krantenartikel of een item in het nieuws dat eerst misschien wat banaal leek, maar bij nader inzien toch wel een bijzonder zorgwekkende thematiek bleek waar we, denk ik, als politici, samen met de sector, een antwoord op moeten kunnen bieden.

Ik ga de inleiding van de collega's niet helemaal herhalen, maar ik wil wel de conclusie van de bevraging van de beroepsorganisatie in herinnering brengen. Die zei: "De deskundigheid en doorstroming na de onderwijsvorming brengt de zorgveiligheid in gevaar." De veiligheid van onze mensen die zorg nodig hebben komt dus in gevaar als gevolg van een opleiding die niet voldoet.

Mevrouw Goeman heeft al een aantal cijfers benadrukt. Ik wil nog een aantal andere cijfers onder de aandacht brengen. Vier op de vijf leerkrachten uit het bso en het tso zeggen dat de leerlingen niet klaar zijn om na hun opleiding als zorgkundige te kunnen functioneren op de arbeidsmarkt. Bijna 90 procent geeft aan dat de onderwijsvorming niet aansluit op de voor de sector nodige competenties. Meer dan vier op de vijf geven aan dat de stageplaatsen door personeelsgebrek onvoldoende tijd hebben om leerlingen professioneel te begeleiden. In de opleiding zelf, maar ook bij de praktijkstage is er dus een groot probleem.

Het is ook zo dat 85 procent de ondersteuning en versterking van de basisopleiding op vlak van evidencebased richtlijnen naar voren schuift. Ja, als zoveel mensen dat vragen, dan vraag ik me af wat men in die opleiding eigenlijk allemaal doet, want dit zijn wel cijfers die doen duizelen. Er zijn ook gigantisch belangrijke

gevolgen. Met andere woorden: de professionele begeleiding, zowel vanuit de school als vanuit de werkplek, ontbreekt in vele gevallen. De kwaliteit gaat bijgevolg achteruit.

Dit is extra schrijnend – dat is misschien een bijkomend element – omdat op federaal niveau in 2019 een aanzienlijke uitbreiding voorzien werd van handelingen die zorgkundigen mogen stellen. Er volgde echter geen aanpassing of begeleiding van leerkrachten om dit kwaliteitsvol aan te bieden, met de bekende gevolgen. Nu ligt nog federale wetgeving voor die de taak van zorgkundigen uitbreidt. Ik kan al een beetje inschatten wat u straks gaat zeggen, maar ik denk dat het goed is om samen te werken om te zien dat zorgkundigen opgewassen zijn tegen de bijkomende taken en die ook kunnen uitvoeren. Misschien is dit wel het momentum om de zaken extra aan te pakken en het beter te doen.

Daarom heb ik de volgende vragen.

Om tegemoet te komen aan de vraag tot meer kwaliteit van de basisopleiding. Zorgkundige vraagt de sector meer lesuren zorg, een curriculum dat evidencebased is, ruimte voor intense begeleiding tijdens de stageperiode en om stagiaires niet autonoom te laten werken. Ik weet dat u niet alles kunt doen. De heer Daniëls heeft ook al een paar dingen in die richting gezegd, maar ik wil u toch vragen welke inspanningen u wilt doen om tegemoet te komen aan deze vragen.

BEFEZO maakt wetenschappelijk onderbouwde leerinhouden, maar krijgt hier geen financiering voor. Kunt u hen op een meer structurele manier tegemoet komen?

Experten binnen de sector vragen een herstelplan voor de opleidingen. Volgt u hen hierin en welke inspanningen wilt u leveren? Ik denk dat, als we hen aan hun lot overlaten, het niet zal gebeuren.

Op federaal niveau wordt nog deze legislatuur wetgeving goedgekeurd die de zorgkundigen een nog belangrijkere plaats zullen geven binnen de verpleegkundige functies. Hoe zult u het onderwijs hierop voorbereiden? Gaat u hierover in overleg met de federale collega's?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De vragen die hier gekoppeld worden, gaan niet helemaal over hetzelfde. Ik zal trachten er uitvoerig op in te gaan, eerst met betrekking tot de zorgkundigen.

Bij de start van de modernisering van het secundair onderwijs, een beslissing van een vorige regeerperiode, werden op expliciete vraag van zowel de onderwijsverstrekkers als de sectoren de opleidingen tot verzorgende en zorgkundige grondig aangepast. Voor de modernisering studeerde een leerling op het einde van het zesde jaar bso af als verzorgende. Nadien kon een leerling ervoor kiezen om nog een zevende jaar zorgkundige te volgen. Dat was de situatie.

De sectoren en de onderwijsverstrekkers wilden af van de zogenaamde hiërarchie tussen verzorgenden en zorgkundigen. Ze wilden de leerlingen in de derde graad een bredere waaier van competenties aanleren om zo een bewuste keuze te kunnen maken voor een zevende jaar. Daarom werd de opleiding Verzorgende in de derde graad bso aangepast naar Basiszorg en ondersteuning. Na die opleiding heeft een leerling vooral logistieke competenties aangeleerd en heeft de leerling in beperkte mate kennisgemaakt met competenties uit kinderbegeleider, verzorgende en zorgkundige.

Als de leerling verzorgende of zorgkundige wil worden, moet een zevende jaar Verzorgende/Zorgkundige gevolgd worden.

Een mogelijkheid is om terug te keren naar de situatie voor de modernisering, namelijk het vijfde en zesde jaar bso Verzorgende en het zevende jaar bso Zorgkundige. Nu moet een leerling in het zevende jaar op één jaar tijd zowel de competenties aanleren van verzorgende als die van zorgkundige. Dan is het natuurlijk logisch dat de onderwijstijd beperkt is en dat er te weinig ruimte is. Ik ben dus absoluut bereid om daarover te spreken.

Bovendien zal het zevende jaar na de modernisering nog enkel bestaan uit beroepsgerichte vorming, waardoor dit dus intensief gebruikt kan worden voor klinisch onderwijs, stages en praktische vorming.

Daarnaast werd bij de opstart van de modernisering, ook op vraag van het werkveld voor alle duidelijkheid, een tso-richting voorzien. De opleiding Gezondheidszorg leidt leerlingen op tot zorgkundigen, maar dus binnen de dubbele finaliteit en binnen die zes jaar.

Ik wil er ook wel even op wijzen dat er nog helemaal geen zorgkundigen zijn afgestudeerd volgens het nieuwe systeem. We kunnen dus niet met zekerheid zeggen wat het finale resultaat is. De modernisering in de derde graad is pas gestart in september 2023 in het vijfde jaar. In september van dit jaar is het zesde jaar aan de beurt, en in september 2025 het zevende jaar. Men kraakt het systeem al af nog vooraleer er iemand is afgestudeerd. Er is enkel instroom in het eerste jaar, zeg maar, namelijk in dat vijfde jaar. Anderzijds betekent het wel dat het nog mogelijk is om terug te keren, dat is het voordeel.

Ook wordt aangehaald dat er binnen de opleiding Zorgkundige te weinig lesuren zijn voor praktische vakken. Uiteraard vind ik het cruciaal dat er voldoende tijd gaat naar praktische vorming, maar zelfs mocht ik willen, heb ik als minister niets te zeggen over de lessenroosters. De scholen bepalen autonoom hun lessenroosters, voor zover elk lessenrooster minimum 28 wekelijkse lesuren omvat en de geijkte vakbenamingen worden gehanteerd. Daarvoor moet ik verwijzen naar het federale niveau. Dit is België.

De federale overheid is namelijk bevoegd voor de opmaak van het beroeps- en competentieprofiel van zorgkundige. Inhoudelijk zijn er voor de zorgkundige geen extra taken of competenties opgenomen. Het beroep van zorgkundige is enkel gelijkvormig omschreven en gestructureerd als de verpleegkundige beroepen.

Ook werd federaal in het najaar van 2023 het KB aangepast en werd er bepaald dat de opleiding tot zorgkundige ten minste vierhonderd contacturen theoretisch en praktisch onderwijs en ten minste driehonderd contacturen klinisch onderwijs omvat. Het klinisch onderwijs wordt uitgevoerd aan het bed van de patiënt en ten minste tweehonderd uren worden uitgevoerd in minstens twee van de volgende drie gebieden: ziekenhuizen, woonzorgcentra, thuiszorg. Het is vooral met deze regels dat de opleiding rekening dient te houden en waarop ze zich moet afstemmen.

De bezorgdheden aangaande de kwaliteit van de opleiding, en dan vooral de stages, werden al eerder gesteld. Daarom hebben we een taskforce zorgkundigen opgericht. In die taskforce zitten de onderwijsverstrekkers, de sectoren, de administraties en de kabinetten van Onderwijs, Zorg en Werk. Er hebben verschillende overlegmomenten plaatsgevonden.

Wat heeft men daar, onder andere, besproken? Dat is de bedsidebegeleiding. Hierbij werd een kader opgesteld dat duiding geeft over het begeleiden van de leerlingen door de stagebegeleiders van de school op de stageplek. Naast de handelingen die de stagebegeleiders mogen uitvoeren, werd ook de techniciteit rond de verzekeringsaspecten meegegeven. Er is ook een gemeenschappelijke tegel, zoals we dat noemen, op KlasCement, waarop evidencebased onderbouwd lesmateriaal

voor zorgkundigen wordt geplaatst. De herziening en aanpassing van de mentoropleiding door de sector is daar ook getackeld, waarbij de aangepaste opleiding kan worden gevolgd door zorgpersoneel. Er is binnen die taskforce ook geijverd voor één platform met alle bijscholingen voor werknemers in de sector. Dat is een luikje dat wordt opgevolgd door Welzijn. Tot slot is er ook afstemming met Welzijn over acties in het kader van het zesde Vlaams Intersectoraal Akkoord (VIA 6).

Wat de basisverpleegkundige betreft, dat is dan weer een ander verhaal. De zorgsector schreeuwt natuurlijk om extra werkrachten, maar dan heb je die EU-richtlijn, die maakte de inrichting van een laagdrempelige opleiding tot verpleegkundige niet evident. Wij hebben er dan ook als Vlaamse Regering bij de Federale Regering op aangedrongen om een nieuw zorgprofiel te creëren. Wij hebben daar ook zelf de naam voor gesuggereerd, namelijk basisverpleegkundige. Eigenlijk moest de opleiding daarvoor al van start gaan in september van 2023, maar er kwam pas in oktober vanuit de Federale Regering duidelijkheid over de handelingen die zijn toegestaan. Ja, als daar geen duidelijkheid over bestaat, kun je natuurlijk niet vertrekken met de opleiding.

De omschakeling van verpleegkundige naar basisverpleegkundige vraagt natuurlijk een aanpassingsproces van alle betrokken scholen. We hebben dan ook, samen met een werkgroep, in recordtempo een nieuwe opleiding met een nieuw curriculum uitgewerkt. Dat is een werkgroep met een afvaardiging van de pedagogische begeleidingsdiensten van de hbo5-scholen in kwestie, van de hogescholen en de zorgambassadeur. Die hebben toch op een recordtempo fijn werk geleverd en een beetje van de nood een deugd gemaakt. Naast wat decretaal en reglementair nodig is op basis van de federale wetgeving, hebben we dan voor de opleiding Basisverpleegkunde ook een zachte overgang voorzien voor de eerste twee jaar, en geven we samen met de werkgroep ook die definitieve opleiding vorm. Daardoor kunnen de hbo5-scholen aangeven wat haalbaar is. Weet dat het daarbij ook vooral gaat om opportuniteiten die we samen willen grijpen. Er waren al jaren vragen vanuit de verschillende scholen naar een minder stringent regelgevend kader. We hebben dat dus onmiddellijk meegenomen. Vanuit het kabinet houden we ook wel een vinger aan de pols, en zullen we in de loop van het proces ongetwijfeld nog bijsturen.

De nieuwe graduaatsopleiding Basisverpleegkunde combineert de openendfinanciering zoals die vandaag bestaat voor secundair onderwijs, met het curriculum van de graduaatsopleiding en de flexibiliteit van het hoger onderwijs. Je zou dus eigenlijk kunnen zeggen dat dat het beste van twee werelden is. Het is dus een zeer goed gefinancierde opleiding. Die opleiding wordt sterk praktijkgericht en zal cursisten in drie jaar klaarstomen om aan de slag te kunnen gaan als basisverpleegkundige, en hun ook het perspectief bieden om te kunnen doorstromen naar de bachelor Verpleegkunde dankzij een bijkomende brugopleiding. Met een graduaat Basisverpleegkunde op zak kunnen de afgestudeerden aan de slag in ziekenhuizen, woonzorgcentra, zorgcentra, bij het Rode Kruis – want die hebben ook aan de opleiding meegewerkt – en ze kunnen onafhankelijk werken in minder complexe zorgsituaties of in teamverband met bachelors Verpleegkunde of artsen bij complexere zorgsituaties. Ook daar hebben we lang gelobbyd om toch mogelijk te maken dat ook enkele handelingen autonoom uitgevoerd zouden kunnen worden door die basisverpleegkundigen. Op een bepaald moment was het zelfs mogelijk dat ze bloed zouden kunnen afnemen, dat hebben we ook in de wacht gesleept.

Het nieuwe graduaat is geschikt voor jongeren die in het bso of tso al een zorgrichting hebben gevolgd. Maar het is ook een optie voor wie een praktijkgerichte opleiding verkiest als zijinstromer. Er komen flexibele lestijden die het makkelijker maken om deze job te combineren met deze opleiding. Vanaf september van volgend jaar kunnen jongeren rechtstreeks na het zesde jaar bso starten in de graduaat Basisverpleegkunde. Dat zal dus ongetwijfeld wel een boost geven aan die

opleiding. Ik denk dat er opnieuw snel meer cursisten gaan kiezen voor dat nieuwe aanbod.

Net zoals altijd geldt bij nieuwe opleidingen, gaan we ervoor zorgen dat die geleidelijk wordt uitgerold. De eerste afgestudeerde verwachten we op 30 juni 2026. Tot dan zullen alle afgestudeerden het gekende profiel blijven houden, en in de tussentijd geven de scholen de omgevormde opleiding vorm. Zij zullen uitwerken welke aanpassingen nodig zijn aan bijvoorbeeld de stages. Dat is misschien nog een pijnpunt. Er is daar trouwens nog een infomoment rond voorzien met de scholen in kwestie.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister, voor het zeer uitgebreide antwoord. Ik heb niet veel gemeen met collega Daniëls, maar wel dat we nog leerkracht geweest zijn in de verzorging, en ik vermoed dat hij daar ook naar zal verwijzen. *(Opmerkingen van Koen Daniëls. Loes Vandromme lacht)*

Het verhaaltje van het verluieren moet er deze keer misschien ook weer bij. Maar in elk geval kennen we de leerplannen, we kennen de cursisten. We weten wat er in de vakken werd gegeven. Ik gaf de opleiding Omgangskunde. Achterin de klas stonden twee bedden met poppen die door de leerlingen verzorgd moesten worden. Ik heb ook stagebegeleiding gedaan, en ik heb het altijd belangrijk gevonden dat er een goede balans was in de opleiding tussen die brede vorming en de focus op de arbeidsmarkt om dan later genoeg competenties te hebben om zijn of haar mannetje te staan.

Het klopt dat er nog geen leerlingen zijn die afgestudeerd zijn. De lessentabellen worden inderdaad ook vastgelegd door de scholen zelf, en niet door de overheid. Maar toch denk ik dat we niet voorbij kunnen gaan aan de echte experts die dagelijks bezig zijn met de leerlingen, de experts voor de klas, de leerkrachten. Ik herinner mij dat, toen ik leerkracht was, leerlingen een bedpan mochten geven, dat ze kinderen of baby's eten mochten geven, en dat was dan eigenlijk ook wat die richting aantrekkelijk maakte: ze mochten effectief dingen doen. Als ik nu hoor wat men maar mag doen, dan stel ik mij echt de vraag wat die leerlingen tijdens hun stage allemaal kunnen en mogen doen. De doelgroep kennende, zal de aandacht dan wellicht verslappen als men gewoon moet kijken en niets mag uitvoeren. Het is dus goed dat de federale lijst wat wordt aangepast, en dat die activiteiten dagelijks leven versoepeld worden. Dat zijn trouwens allemaal mensen die als jobstudent in woonzorgcentra of bij kinderdagverblijven gaan helpen. Ik denk dat het belangrijk is dat we die niet verliezen.

Het is ook belangrijk dat er aandacht komt voor de mentors en de stagebegeleiding. Ik hoor dat u daar samen met uw collega Crevits een aantal acties in onderneemt. Ik had heel veel leerlingen die in het beroepssecundair onderwijs les volgden, en die ik nu ontmoet in woonzorgcentra als onthaalouder. Met tijd en met ruimte zijn zij toch geraakt waar zij wilden geraken. Ik denk dat dat heel belangrijk is, minister, dat wij hun voldoende middelen en capaciteiten geven om te kunnen blijven groeien. Ik wil dat alvast meegeven, en ik hoop dat wij daar ook echt naartoe kunnen werken. Het is belangrijk dat de onderwijsverstrekkers en de koepels van de werkgevers elkaar daarin vinden.

Rond de basisverpleegkunde is heel veel werk geleverd. Ik wil mijn appreciatie uiten voor iedereen die daar op zo'n korte tijd mee aan de slag is gegaan. U sprak over een zachte landing, maar kan dat ook financieel? Kan daar ook gekeken worden hoe men dat toch overleeft, zodat men de opleidingen kwaliteitsvol kan blijven aanbieden?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dank u wel voor uw verhelderende antwoord. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat we iedereen nodig gaan hebben in de zorg. Wat ons betreft betekent dat ook dat er heel veel verschillende profielen in terechtkomen, die elk op hun manier een meerwaarde zijn voor goede zorg. U weet dat wij heel hard geloven dat wij – net zoals in het onderwijs, trouwens – in de zorg als teams moeten werken. Vandaar dat wij sterk geloven in het concept van de leerladder, waarbij ieder zijn taak heeft, met een takenpakket waarbij verschillende profielen elkaar aanvullen, en waar die doorstroomlogica ook in zit. Daarbij beginnen mensen op hun eigen capaciteitsniveau een opleiding te volgen, maar kunnen ze dan misschien later in hun carrière ook nog een extra stap op die ladder zetten.

In die zin denk ik dat het werk niet af is. U weet dat wij zeer blij zijn met de oplossing – eindelijk – voor basisverpleegkundigen, op niveau 5. Maar wij denken absoluut – hoe zal ik het zeggen – dat het een goed idee is om de oefening ook nog eens te doen als het gaat over de invulling van de zorgrichtingen op niveau derde graad en zevende jaar, en hoe die ook in zo'n leerladder passen. Zo zijn daar inderdaad ook goede aansluitingen. Denk ook na over hoe die opleidingen er dan op het niveau van het secundair onderwijs moeten uitzien, hoe we zorgen voor dat evenwicht tussen algemene vakken en praktijkvakken, en hoe we dat koppelen aan welke zorgtaken ook leerlingen in de derde graad tijdens hun opleiding en daarna met een zevende jaar volgen, en hoe die concreet worden ingevuld.

Wat ons betreft staat die discussie absoluut open, en we willen we daar constructief mee over nadenken. Zoals u zelf ook gezegd hebt, denk ik dat het vooral belangrijk is dat er ook initiatief komt vanuit het beleid, om in ieder geval ook met de werkgevers en koepels zelf te gaan samenzitten, zodat daar concreet invulling aan gegeven kan worden.

Ik heb dus niet echt bijkomende vragen en zal me ook moeten excuseren, maar bedankt voor deze aanzet. Er ligt werk, maar ik heb het gevoel dat u er wel mee bezig bent.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, minister, zeker voor de uitgestoken hand. Ik kan niet 'flipflop' zeggen, maar het gaat bij de sectoren wel in die richting. Eerst vragen ze het zo, dan gebeurt het zo, en dan zeggen ze dat het blijkbaar toch niet precies is wat ze gewild hebben. Vergissen is menselijk, maar als we nu bijsturen, denk ik dat het ineens goed moet zijn. En inderdaad, collega Vandromme: ik heb mijn hart en ziel nog altijd verloren in die opleiding Verzorging, omdat daar schitterende zaken gebeurden. Heel concreet denk ik aan mijn oud-leerlingen die dag in, dag uit, met mensen met dementie werken: dat wil ik veel mensen wel zien doen. Daarnaast was ik deze middag nog bij Zorgnet-Icuro, en daar heb ik nog eens aangekaart dat we heel goed moeten opletten voor de 'kwaliteitsdiplomadrift', zoals ik dat noem.

Wat is kwaliteitsdiplomadrift? Niemand is tegen kwaliteit. Iedereen vraagt meer kwaliteit. Het volgende wat er gebeurt, is dat ze dan meer moeten kunnen en kennen. Men maakt beroepsprofielen met meer autonomie, men schaaft dat in, en stelt dan vast dat men ten minste een bachelordiploma moet hebben, als het kan een master, en als het echt kwaliteitsvol moet zijn, dan is het een doctoraat. Op die manier gebeuren er eigenlijk twee dingen in onze zorgsector. We miskennen aan de ene kant het ongelooflijk goede werk van onze mensen op de vloer die een bso- of tso-diploma hebben, maar fantastisch werk doen. Eigenlijk zeggen we dat dat zeker niet kwaliteitsvol zal zijn, want ze hebben geen bachelordiploma. Aan de andere kant vinden we de hoogopgeleiden niet. Dat is iets waarmee we heel erg moeten opletten, en ik vrees dat dit daar ook in kadert. Dit is opgeschoven en dan

rijden we vast. Want laat ons eerlijk zijn: de leerlingen in het profiel verzorging, zijn leerlingen die dat willen doen. En collega Vandromme wees er ook al op. Ik stond daar zelf met mijn master Pedagogische Wetenschappen. Mijn leerling vijfde jaar verzorging zei: "Mijnheer, als u verluist moet het aapje naar u kijken, en niet de staart." Ik was de luier achterstevoren aan het aandoen. Dus die vijf jaar pedagogische wetenschappen hadden er niet toe genoopt dat ondergetekende wist dat luiers twee kanten hebben. Dat is dus wat we echt moeten bekijken, minister. En we hebben geen tweede keer de kans om dat allemaal om te gooien. Ik denk dat die bevraging een eerste goede zaak is.

Daarnaast is er BEFEZO. Zij hebben heel wat opleidingen, en ook heel wat opleidingen in online modules. Dat is een tweede voorstel dat ik heel graag zou doen: ik denk dat we daar meer mee kunnen doen. Het principe dat wij met de N-VA naar voren schuiven, collega's, luidt dat het niet altijd het diploma is dat telt, maar wel dat wie bekwaam is, bevoegd is. De federale regelgeving – het is nu jammer dat collega Goeman net weg is, ik zou ze er niet van durven te verdenken dat het bewust is – werkt omgekeerd. Het diploma bepaalt alles, bepaalt wat men wel en niet mag doen, en dat is een spijtige evolutie.

Dus, minister, kort samengevat: vanuit de N-VA-fractie is er alle steun om kritisch te bekijken wat er bij die hervorming is gebeurd. Wat ik dacht dat op het vlak van onderwijsverstreckende sectoren was, als nu de basissector inderdaad zegt dat dit toch niet de goede kant uitgaat, dan denk ik dat we samen met de leerkrachten die in die richtingen aan de slag zijn, en in de scholen, en met BEFEZO, moeten kijken hoe we dit in de goede richting kunnen draaien: kwalitatief, maar ook rekening houdend met het leerlingenprofiel.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Toen ik de studie las en de uitkomsten daarvan probeerde te interpreteren, bleek het probleem wel gigantisch groot te zijn. Minister, u hebt hier rustig en duidelijk geantwoord, maar ik moet zeggen dat ik me niet van de indruk kan ontdoen dat de urgentie wat ontbreekt om hier heel snel werk van te maken – misschien vergis ik mij. U kunt proberen dat duidelijk te maken. Negen op de tien voelen zich niet bekwaam om het werk te doen, en dat is toch wel bijzonder. Het is een kwestie van bijsturen.

Nogmaals: ik heb begrip voor het feit dat u ook maar kunt doen wat u kunt doen, omdat een minister natuurlijk maar zijn bevoegdheden heeft die hij kan uitvoeren. U kunt natuurlijk geen lessentabellen opstellen en dergelijke. Er wordt verwezen naar het beroepsprofiel, de beroepscompetentie die federaal wordt vastgelegd. U hebt verwezen naar de taskforce. Daarbij heb ik misschien een bijkomende vraag. Die taskforce is aan de slag, maar is al langer aan de slag dan sinds de studie loopt, neem ik aan. U hebt naar een paar acties daarrond verwezen, maar hebt u dat dan niet zien aankomen? Of was dat niet de taakstelling van die taskforce waar de verschillende stakeholders in zitten? Dat is nog niet helemaal duidelijk.

Hier wordt een paar keer gezegd dat zorgkundigen maar mogen doen wat ze mogen doen. Ik ben er voorstander van dat die taakstelling wordt uitgebreid, en op federaal niveau is men daarrond stappen aan het zetten. Maar de opleiding moet dan natuurlijk wel sporen, en ik weet niet of dat wel goed gaat komen. Er is hier al naar verwezen. De sector heeft aanpassingen gevraagd. Die zijn gebeurd, en dit is nu de uitkomst. Zoals u aangaf hebben we inderdaad geen tweede keer de mogelijkheid om het mis te laten lopen. Het moet hier echt wel bijgestuurd worden. Dus de vraag rond de taskforce wilde ik u nog stellen.

En dan heb ik een volgende vraag. De mensen die moeten afstuderen, die in het programma zitten, of toch een aantal ... Op het vlak van bijscholing en professionalisering, lijkt hier toch wel heel veel werk aan de winkel. Ik weet niet altijd goed

wat uw bevoegdheden zijn in dezen, want dit staat op het kruispunt van Werk en Onderwijs, maar ik denk er op dat vlak ook wel heel wat katjes te geselen zijn. Vooral, zoals de heer Daniëls ook zegt, als we mensen meer willen laten doen dan misschien een diploma aangeeft, is bijsturing dubbel zo belangrijk, vooral omdat we zien dat mensen na een tijdje willen doorgroeien. In het kader van de leerladder is dat wel interessant. Mijn bijkomende vraag is dus hoe u die bijkomende scholing georganiseerd wilt zien.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, collega's, ik deel zeker heel wat bezorgdheden, ook die met betrekking tot de invloed van die hervorming. In de derde graad is die pas dit jaar ingegaan, dus het gaat hier voorlopig nog maar om indicaties. Maar als je kijkt naar de lessentabellen van zorgopleidingen van voor en na de modernisering, dan zie je dat er in veel scholen meer tijd uitgetrokken wordt voor algemene vorming en minder voor het specifieke gedeelte. Ik hoor bijvoorbeeld in de tweede graad, vooral voor de bso-opleiding Zorg en Welzijn zoals die nu heet, dat die nu veel minder goed voorbereidt dan vroeger. Enerzijds komt dat net door de invoering van de zestien sleutelcompetenties die allemaal aan bod moeten komen. Anderzijds komt dat door het verzwaren van de eindtermen, die meer algemeen-theoretisch van aard zijn. Dat gaat allemaal ten koste van de richtingspecifieke opleidingsonderdelen, en vooral van de uren praktijk, wat zeker in het bso een groot effect heeft op het curriculum en dus de handelingsbekwaamheid en praktische ervaring van de leerlingen. Want hoe word je een goede zorgkundige? Door enerzijds de theorie als basis goed te beheersen, maar anderzijds door te oefenen, oefenen, oefenen. Zeker in de derde graad van het bso moet eigenlijk het merendeel van de tijd daarnaartoe gaan.

Minister, ik hoop dat u of uw opvolger in gesprek blijft gaan met de onderwijsverstrekkers en de zorgsector, ook met de collega van Welzijn en dat, indien nodig en er tijdig verdere aanpassingen kunnen komen met betrekking tot het curriculum, deze trend zich verder doorzet met de uitrol van de hervorming in de derde graad.

In het rapport van BEFEZO las ik dat de taskforce die vanuit het kabinet Onderwijs en de zorgambassadeur in het leven geroepen werd, op sterven na dood is en niets opgebracht heeft. Kunt u zeggen wat daar verkeerd is gelopen?

Tot slot blijven wij vanuit onze fractie hameren op de meerwaarde van het inrichten van een staten-generaal omtrent de praktijkgerichte opleidingen in het tso en bso, aangezien deze problematiek zich niet beperkt tot zorgopleidingen van het secundair onderwijs maar ook speelt in andere richtingen van het vaktechnisch onderwijs in het tso en bso.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik houd het kort.

Ten eerste wil ik gerust een dialoog organiseren met alle spelers in het veld, want uiteindelijk moeten we wel eens een keuze maken. Het is misschien niet zo redelijk om nu al een nieuwe opleiding te beoordelen op grond van enkele maanden in de start van het eerste jaar van die opleiding, namelijk het vijfde jaar. We horen nu inderdaad maar één standpunt, de federatie van de zorgkundigen. Die federatie brengt naar eigen zeggen het standpunt van de leerkrachten in die opleiding naar voren. Ik wil dan wel eens horen wat de onderwijsverstrekkers en het afnemende veld daarop te zeggen hebben, maar dat is ook moeilijk voor het afnemende veld, want er valt nog niks af te nemen. Maar goed, ik ben bereid om dat debat te voeren. We kunnen niet gas geven en remmen tegelijkertijd. Er moeten keuzes gemaakt worden. In globo en in goede samenwerking met collega Crevits probeer ik er wel voor te zorgen dat we die zorgladder een vertaling geven in de leerladder.

Dat is dus onze ambitie. We komen daar goed in overeen en hebben diverse partners die mee aan tafel schuiven, met niet altijd even gelijklopende belangen en interesses.

Wat betreft de vraag naar financiering die ook mevrouw Vandromme stelde: het is al openendfinanciering waarover we spreken, en dat is nu niet bepaald karig verdeeld.

De heer Danen vroeg naar de taskforce die ik beschreef. Daar zaten alle stakeholders in, ook de federatie van de verpleegkundigen. Daar is de matrix niet aan bod gekomen, dat was op een ander forum, maar daar stonden alle partners achter de huidige richting. Die taskforce was vooral praktijkgericht: op stages verbeteren, op materiaal.

Tot slot voorzien wij een basisopleiding en doorgroeiopties, maar zijn bijscholingen ook voorzien via de sectoren. Ik denk dat dat hun taak is. Via Welzijn zijn er ook voor bijscholing veel mogelijkheden. VIA 6 heeft dat aanbod, denk ik, nog sterker gemaakt.

Tot slot, mijnheer Slagmulder, voor alle duidelijkheid: in het zevende jaar is er geen algemene vorming meer. Dat is net gericht op de doorstroom richting het beroep, dus enkel beroepsgerichte vorming.

Alles rondom de Zorgambassadeur, dat zit natuurlijk bij mijn collega van Welzijn.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Vragen om financiering gingen niet over het leerplichtonderwijs, maar wel over de basisverpleegkundige en de opleiding daar, maar goed.

Als u het hebt over ladders en het afstemmen van de zorgladder op de leerladder en omgekeerd, maak ik misschien een bruggetje om ladders te gebruiken, om bruggen te bouwen tussen de vele actoren. Men moet er echt wel voor kunnen zorgen dat we ook op het vlak van verzorging, voor elkaar zorgen, we de beste mensen op de juiste plaats hebben. Ik geloof erin dat ook mensen die de dubbele finaliteit volgen of de arbeidsfinaliteit, een heel groot hart hebben en goed voor mensen kunnen zorgen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het klopt: er zijn veel partners en belangen rond de tafel, en ook wel een aantal partijen die no-go's hebben, maar toch denk ik dat we dit debat moeten opstarten. Ondertussen is er toch ook de vraag om aan scholen te laten weten dat ze ten eerste wel degelijk een aantal stages kunnen doen, ten tweede bepaalde taken wel degelijk aan leerlingen kunnen geven in de opleiding, en ten derde in hun lessentabel keuzes kunnen maken om bepaalde onderdelen meer uren te geven. Scholen mogen dat, collega's. Als ik ons hier kamerbreed beluister, dan denk ik dat we dat signaal echt moeten geven, echt moeten luisteren, echt moeten geven aan die scholen. Nu hoor ik sommige mensen zeggen dat ze dat niet mogen, terwijl het wel mag. Ze kunnen het doen, en wij kunnen ondertussen kijken waar we kunnen finetunen. Ik deel wel de mening van de minister dat het er nu 'boenk op' moet zijn. We kunnen niet nog eens wijzigen. Ik wil de sectoren en koepels in dezen dan ook oproepen om goed te luisteren naar de eigen scholen en eigen stageplaatsen, om op basis daarvan toch wat bij te sturen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik denk wel dat iedereen hier in de zaal het belang inziet van de problematiek. Ik ben er ook van overtuigd dat iedereen het beste voorheeft.

Het baart me toch wel zorgen als 87 procent, bijna 90 procent dus, van de respondenten aangeeft dat de onderwijshervorming niet aansluit op de voor hen of voor de sector nodige competenties. Ik vraag me dan af wat er in godsnaam gebeurd is. Het was een vraag uit de sector waaraan tegemoetgekomen is – of dat hoor ik hier toch – en dan zegt men dat het helemaal niet werkt. Bijna iedereen zegt dat. Ik zou hier echt van willen leren voor andere sectoren die allicht ook regelmatig hervormd worden. Dus zou ik ook willen vragen, minister, om er een soort evaluatie of audit op uit te voeren om ervoor te zorgen dat dit soort zaken in de toekomst zoveel mogelijk vermeden wordt, want het is toch heel onlogisch dat een vraag van de sector waaraan tegemoet gekomen wordt, vervolgens een slag in het water is. Ik noem het zoals ik het hier zie. Ik ben dus benieuwd naar wat u nog gaat doen.

Het is natuurlijk ook wel een goede zaak – en daarmee sluit ik af – dat ook andere stakeholders bevroegd worden. Dat hoeft daarom niet superformeel te gebeuren, zoals het afnemend veld binnenkort, om te kijken of dat waar is, of het wel klopt. We mogen niet wachten tot er accidenten gebeuren, want dan is het natuurlijk te laat. We moeten proberen vooraf alsnog in te grijpen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het Vlor-advies betreffende het deeltijds kunstonderwijs – 1562 (2023-2024)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): In de voorbije vijf jaar steeg het aantal leerlingen aan onze academies voor deeltijds kunstonderwijs (dko) gestaag. In 2018-2019 waren dat er 197.881, in 2023-2024 is dat gestegen tot 214.283.

In 2018 werd het deeltijds kunstonderwijs decretaal verankerd in het Vlaamse onderwijs en kreeg het dus een volwaardige plaats in het onderwijsveld. Dat heeft de sector duidelijk een boost gegeven en dat is een hele goede zaak, zo stelt de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) in een recent advies.

Toch leven er nog een aantal bezorgdheden binnen het dko. De beschikbare middelen namen niet toe in verhouding tot het stijgend aantal leerlingen. Volgens een audit van het Rekenhof in 2021, die we eerder al in deze commissie bespraken, is het totale werkingsbudget voor alle academies vanaf 2020 zelfs verminderd. In dezelfde audit stelt het Rekenhof bovendien dat het daardoor voor de academies moeilijk is om de kosten voor leerlingen in een kwetsbare situatie binnen de perken te houden.

Verder botst het dko op een aantal grenzen op administratief en financieel vlak. De programmatiestop werd ruim vijf jaar geleden vervangen door zogenaamde programmatie- en rationalisatienormen. Academies moeten nu een minimum aantal leerlingen kunnen bereiken om nieuwe opleidingen op te starten of om ze voort te zetten. Daardoor worden ze soms toch nog geconfronteerd met een feitelijke programmatiestop.

Tot slot blijkt het ook nog steeds moeilijk om bepaalde doelgroepen te bereiken, zoals leerlingen met specifieke zorgnoden of met een migratieachtergrond. Meer gegevens over SES-kenmerken (socio-economische status) van de leerlingen zouden kunnen helpen om de drempel te verlagen, volgens de Vlor.

Ik heb hierover een aantal vragen, minister.

Hoe kijkt u naar de evaluatie van het dko die de Vlor uitwerkte?

Erkent u de drempels om door te groeien die er voor het dko vandaag nog zijn? Welke maatregelen zult u nemen om deze drempels weg te halen?

Bent u bereid stappen te zetten om de samenwerking tussen het dko en de CLB's mogelijk te maken? Hoe staat u tegenover een samenwerking tussen het dko en het volwassenenonderwijs in het kader van het organiseren van diplomagerichte opleidingen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben in het regeerakkoord inderdaad de ambitie ingeschreven om het Dko-decreet te evalueren. Daarom is in oktober 2022 een wetenschappelijk onderzoek gestart door de onderzoeksgroep KUDOS van de UGent en het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) van de KU Leuven. Dit onderzoek is nog lopende en zal binnen enkele maanden afgerond worden.

Ik had die evaluatie natuurlijk al veel vroeger willen opstarten maar, zoals we al verschillende keren besproken hebben in deze commissie, was het moeilijk om dat te doen tijdens de coronacrisis, toen er geen dko was en het veld andere bezorgdheden had.

Vorige zomer hebben we al een evaluatie ontvangen van de directeursverenigingen. Nu kunnen we een tweede deel van de puzzel leggen met de evaluatie van de Vlor. Het is goed dat zij hun eigen oefening gemaakt hebben. Ik ga op grond van die evaluaties nu nog geen uitspraken doen. Het is net de bedoeling om die twee adviezen naast elkaar te leggen. Anders hadden we de onderzoeksgroep niet moeten laten starten.

Er wordt gezegd dat we bepaalde doelgroepen niet bereiken, maar dat wil ik toch enigszins nuanceren. Het is wel degelijk een succesverhaal. Het aantal cursisten, uit verschillende doelgroepen, in het dko stijgt opnieuw. Momenteel tellen we 214.000 leerlingen. Sinds 2020-2021, toen er 202.000 leerlingen ingeschreven waren, zien we elk jaar een gestage groei.

Ik kan ook met trots zeggen dat we de academies succesvol doorheen de coronacrisis geloodst hebben. Dat was geen gemakkelijke periode, zeker voor hen niet. Herinner u de discussies over de blaasinstrumenten en dergelijke.

We hebben ook bijkomende middelen geïnvesteerd hebben in het dko, zo'n 28 miljoen euro extra, waarvan ongeveer de helft recurrent. Ik kan u de exacte cijfers wel eens bezorgen.

We zullen in een volgende stap alle evaluatieoefeningen samenleggen met de conclusies. De tijd zal natuurlijk te kort zijn om nog tijdens deze legislatuur fundamentele wijzigingen door te voeren, maar ik denk dat het wel een degelijke basis zal zijn voor een volgende Vlaamse Regering. Ik denk ook niet dat er over het deeltijds kunstonderwijs een politiek geladen, ideologische discussie gevoerd zal worden en ik denk dat het niet zo heel veel zal uitmaken uit welke partijen de volgende meerderheid bestaat voor de keuzes die er uiteindelijk op grond van die analyse gemaakt zullen worden.

Ik durf wel te stellen dat we, samen met de sector van het deeltijds kunstonderwijs, een goed parcours afgelegd hebben.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, het klopt dat het decreet tijdens de vorige legislatuur unaniem goedgekeurd werd, dus zowel door de meerderheid als door de oppositie. Alvast bedankt om de cijfers te bezorgen, want die interesseren mij wel.

Ik heb niet gehoord wat de timing voor het onderzoek was. Kunt u dat nog even herhalen?

Ik heb nog een extra vraag over de doelgroepen. Er is een link gelegd met de UiTPAS. Zijn er cijfers bekend over het aantal leerlingen die gebruikmaken van de UiTPAS, waardoor ze minder inschrijvingsgeld moeten betalen?

Minister, het zal u niet verbazen dat ik ook zeer geïnteresseerd ben in het invullen van de witte vlekken in het Vlaamse landschap, waar er nog geen aanbod qua deeltijds kunstonderwijs bestaat. In het regeerakkoord staat dat we dat zouden aanpakken. Bestaan daar cijfers over? Kunnen we in kaart brengen waar er eventueel nog inspanningen gedaan moeten worden?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat de timing betreft, heeft men mij gemeld dat de evaluatie midden dit jaar afgerond zou kunnen worden.

Ik kan u inderdaad de opgesplitste cijfers bezorgen.

Ik wil u ook nog meegeven dat we gisteren een aanpassing doorgevoerd hebben ten voordele van het deeltijds kunstonderwijs op verschillende vlakken, onder andere een aanpassing van de regelgeving inzake de fusies. Ook wat de vestigingsplaatsen betreft, moesten we een aanpassing doorvoeren. De aanleiding was een concrete casus in Puurs. Nu, met de nieuwe fusies, doet die problematiek zich ook op andere plaatsen voor.

Ik denk dat een volgende regering, op basis van die analyse, zeker nieuwe keuzes zal kunnen maken.

Aparte cijfers over doelgroepen of over het gebruik van de UiTPAS kan ik op dit moment niet uit mijn hoed toveren, dat kan misschien via schriftelijke weg.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister. Ik weet niet of er nog schriftelijke vragen ingediend kunnen worden om de precieze cijfers te krijgen. Mochten die ter beschikking zijn, dan zou dat wel fijn zijn.

In elk geval is het fijn om te horen dat ook u denkt dat we tijdens de volgende legislatuur met alle partijen nog werk kunnen maken van het versterken van het deeltijds kunstonderwijs, toch wel een belangrijke vorm van onderwijs, zeker als we een hart hebben voor alle amateurkunsten. Ik vermoed dat dat iets is dat over de partijen heen gedragen wordt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de slaagcijfers en de studieduur in het hoger onderwijs – 1589 (2023-2024)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, minister, jaarlijks publiceert Statistiek Vlaanderen cijfers over de studieduur, drop-out en het aantal diploma's in het hoger onderwijs. Ook in de vorige legislatuur heb ik daar regelmatig vragen over gesteld, dat weet u, maar nu kan ik die gewoon zelf raadplegen. Dan is dat makkelijker dan apart schriftelijke vragen te moeten stellen.

Recent werden deze cijfers opnieuw bijgewerkt. Uit deze nieuwe cijfers blijkt dat er meer studenten afhaken na een jaar. Zo verliet 16 procent – nominaal 8566 – van de studenten die gestart zijn in een bacheloropleiding in het academiejaar 2021-2022 de opleiding zonder diploma. In het academiejaar ervoor waren dit 7269 studenten of 14 procent. voor graduaatsopleidingen ligt dit cijfer nog hoger. Daarbij verliet 31 procent van het totaal aantal studenten dat startte in een graduaatsopleiding in het academiejaar 2021-2022 de opleiding na één jaar zonder diploma.

Ook de studieduur blijkt toe te nemen. Zo behaalde slechts 29,5 procent van de studenten die in het academiejaar 2020-2021 startten aan een bacheloropleiding zijn of haar diploma binnen de vooropgestelde studieduur. Dat cijfer lag voor het academiejaar 2019-2020 nog op 32 procent. Voor graduaatsopleidingen behaalde 25 procent van de studenten die gestart zijn in het academiejaar 2021-2022 zijn of haar diploma binnen de vooropgestelde studieduur.

Ondanks de inspanningen die geleverd worden – en de consensus die er daarover wél is in de Vlaamse Regering, in tegenstelling tot de zaken die ik aan de andere kant van de taalgrens zie – omtrent studie-oriëntering, heroriëntering en het beperken van de studieduur, zien we een andere evolutie in de cijfers.

Minister, hoe evalueert u deze cijfers? Ze lijken immers weer een beetje achteruit te gaan.

In welke mate zijn deze cijfers te verklaren door de gevolgen die de coronacrisis met zich mee hebben gebracht? Want die studenten zijn natuurlijk diegenen corona live hebben meegemaakt.

Op welke manier worden de maatregelen om de studieduurverlenging te beperken, en aan studieheroriëntering te doen, geëvalueerd om deze evolutie in de cijfers te doen omkeren?

Wanneer zullen de eerste effecten van de 'harde knip' meetbaar zijn? Want je hebt enerzijds het moment waarop we dit goedgekeurd hebben in het parlement, maar het moment waarop je die uitwerking zult zien, zal iets verder liggen. Ik stel de vraag expliciet omdat bepaalde mensen anders al te snel conclusies zouden kunnen trekken in de zin dat die maatregelen niet werken, maar ze zijn natuurlijk pas op een bepaald moment ingegaan.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: U kent de cijfers. Meer dan een op de vier verlaat ons hoger onderwijs zonder diploma. Slechts een op de drie behaalt een bachelordiploma

binnen de drie jaar, waarmee Vlaanderen in OESO-perspectief (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) slechter scoort dan elders. Ik hoop te kunnen zeggen dat we het daarmee slechter deden dan het OESO-gemiddelde, want het is inderdaad zo dat we – ook niet zonder slag of stoot, moet ik ook erkennen, dat was ook in Vlaanderen niet zo evident – die knip of mijlpaal ingevoerd hebben. Daar was ook wel wat politieke tegenstad rond. Maar we zijn er wel in geslaagd om op dat vlak een decreet goedgekeurd te krijgen met nieuwe maatregelen inzake studievoortgangsbewaking, met als doel om die evolutie te kenteren en te zorgen voor een betere studie-efficiëntie.

Daarmee proberen we die viertrapsraket echt af te ronden. Dat doen we via Columbus, de studiewegoriëntatie, het advies van de klassenraad, ten derde de starttoetsen met een verplichte remediëring, en als laatste trap, als dat nodig is, een snelle heroriëntering dankzij dit decreet.

Het is moeilijk te bepalen wat uiteindelijk de impact is geweest van de coronacrisis. We hebben ook tijdens de coronacrisis alles in het werk gesteld om kandidaat-studenten zo goed mogelijk te begeleiden bij het maken van een studiekeuze.

Tijdens de coronapandemie vernamen we van de instellingen hoger onderwijs dat de studieresultaten eigenlijk beter waren, dat die hoger lagen dan in andere periodes. Mogelijk speelt daar het gebrek aan afleiding. De cafés waren dicht, om maar iets te zeggen. Dat kan hebben meegespeeld. Ook vakantiejobs waren moeilijker te vinden, hobby's waren moeilijker toegankelijker. Dat zal wel een rol gespeeld hebben.

De nieuwe maatregelen rond studievoortgangsbewaking traden pas vanaf dit academiejaar in werking. De effecten hiervan zullen dus pas na enkele jaren zichtbaar zijn. Bij de start van het academiejaar 2025-2026 zullen we wel al een eerste keer kunnen zien hoeveel studenten onder de drempelbeslissing vallen, en zich dus niet meer mogen inschrijven in diezelfde bacheloropleiding. Vandaag is het nog te vroeg om de effecten te zien. We gaan de maatregelen vijf jaar na de inwerkingtreding evalueren. Dat was een van de concessies die we op dat vlak hebben moeten doen, maar het is ook de logica zelve.

Bij de monitoring en evaluatie van de maatregel gaat er maximaal gebruik worden gemaakt van data uit de Databank Hoger Onderwijs (DHO) 2.0. Daarbij gaan we een aantal zaken bekijken en indicatoren monitoren: wat is het studierendement van studenten gedurende het traject; wat is het aantal studenten dat het hoger onderwijs verlaat zonder diploma; wat is de tijd tot het afstuderen; wat is het aantal heroriënteringen; wat is het aantal opgenomen studiepunten bij een eerste inschrijving in een bacheloropleiding; wat is het modeltraject en wat zijn de afwijkingen op het modeltraject; wat is het aantal studenten die zich niet meer kunnen inschrijven in dezelfde bacheloropleiding in toepassing van het druppelsysteem?

De instellingen krijgen sinds het begin van deze regeerperiode data aangeleverd uit die Databank Hoger Onderwijs zodat ze ook hun eigen data kunnen monitoren. Ze hebben nu een volledig zicht op hun eigen cijferreeksen. Het is wel zo dat niet alles wat de instellingen registreren ook wordt doorgegeven aan de Databank Hoger Onderwijs. Daarom doe ik een bede aan de hogeronderwijsinstellingen om zelf de nodige data te vergaren, zodat wij die allemaal kunnen 'inputten' en zij hun studievoortgangsbeleid kunnen monitoren en zelf nagaan wat de impact is van hun beleid. Op die manier kun je ook de verschillen zien tussen hogeronderwijsinstellingen die strikte maatregelen nemen, en instellingen die dat niet doen. Is dat verschil in maatregelen af te leiden uit de resultaten? Dat zal interessant zijn om te zien. Het gaat bijvoorbeeld om maatregelen zoals het toekennen van bijzondere statuten aan studenten die kunnen afwijken van het model, het toepassen van de

regeling in verband met de vier examenkansen of de 60 procent studierendements-regel. Dat is iets naar om naar uit te kijken.

Als je het mij vraagt, begaat de Franse Gemeenschap een vergissing. Misschien heeft men de kar overladen, dat kan ook zijn, maar door een serieuze knip te vermijden, bewijst men zichzelf geen dienst. Dat geldt niet alleen voor de belastingbetaler, maar vooral voor de studenten zelf. Je moet soms onpopulaire boodschappen durven te brengen. Als je de kiezer, of eenieder wie, enige tijd tot reflectie geeft over de inhoud van die maatregelen, zal men beseffen dat men uiteindelijk tot een goede evaluatie komt.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het klopt, collega's, dat we het decreet op 1 juni 2022 goedgekeurd hebben en dat deze cijfers nog voor een deel van daarvoor zijn, en er ook nog niet in ingebed zijn. Bijgevolg doen er allerlei verklaringen de ronde. De coronapandemie was er een die ik zelf aanhaalde. Het klopt, minister, dat het moeilijk is om iets toe te schrijven aan één gebeurtenis, ook al was de coronapandemie natuurlijk geen kleine gebeurtenis. Als ik het goed heb gehoord, hebben we echter geen bijkomende informatie.

De cijfers geven voor mij wel aan dat er een debat moet zijn in de instellingen hoger onderwijs, maar ook dat die maatregelen opnieuw goed onder de aandacht moeten worden gebracht bij de studenten. Dat is een oproep die ik die ik wil doen. Op het moment dat het decreet is ingevoerd, waren er studenten in een oud systeem en studenten in een nieuw systeem. Voor alle aankomende generaties is het nieuwe systeem het systeem, punt. Er is niets anders en alles moet daarop worden afgestemd, ook in de secundaire scholen. Ik denk dat er bij de secundaire scholen nog een winstmarge zit. We hebben de Columbusproef en we hebben de adviezen van de klassenraden. Ik denk dat we nog meer marge hebben om studenten goed te oriënteren. Secundaire scholen hebben eigen afgestudeerde studenten, met een bepaald percentage, in het hoger onderwijs. Ze kunnen op basis van hun eigen data betere en datagedreven adviezen geven.

Dan zitten we opnieuw bij de viertrapsraket die we bij de N-VA naar voren schuiven: de Columbusproef, het advies van de klassenraad, de starttoets en alle andere soorten toetsen bij het begin van de opleiding, en een snelle heroriëntering. Op die manier zitten we in een traject. Ik denk dat dat naar studenten goed is. Het is niet om te zeggen dat ze niet mogen starten, maar indien men start, kan men zeggen dat er die of die knipperlichten zijn. Als een student die overwint: chapeau, goed zo, doe zo verder. Als het toch niet is wat men hoopte en het loopt niet, dan is een snelle heroriëntering mogelijk. Dat is in het belang van de student in kwestie, in het belang van de portefeuille van de ouders, die veelal betalen, in het belang van de belastingbetaler, en – dat wordt soms vergeten – in het belang van de docent. Die man of vrouw moet vaak remediëren, maar op een bepaald moment stopt het.

Ik denk dus dat we dat inderdaad verder moeten monitoren. Ik weet ook niet, minister, in welke mate de gegevens in DHO 2.0 volledig ontsloten worden in Statistiek Vlaanderen. Zijn dat volledig open data of zijn dat meer besloten data? U gaf ook aan dat niet alle data er automatisch in komen en dat instellingen zelf nog data moeten aanleveren.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank voor uw antwoord, minister. U weet allicht dat wij geen grote voorstander van die harde knip waren. Maar los daarvan zou ik u willen vragen: als u zegt dat de hogescholen en universiteiten over meer data zullen beschikken, om zelf te kunnen inschatten waar ze zitten op dat vlak, op het vlak

van studierendement en van doorstroming, dan stel ik me de vraag: is dat nu nog niet het geval? Weten hogescholen niet van elkaar niet hoe ze op dat valk scoren?

Bijkomend is de vraag dan – en u hoeft daarom geen namen te noemen –: zijn er grote verschillen tussen hogescholen en universiteiten vandaag in doorstromen en studierendement? Er zullen allicht verschillen zijn tussen richtingen. Er zullen richtingen zijn die het heel goed doen, en richtingen die het minder goed doen. Maar als we dat objectiveren, dus een richting uit een hogeschool vergelijken met eenzelfde richting aan een andere hogeschool, zijn daar grote verschillen tussen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Neen, bij mijn weten zijn de data van alle onderwijsinstellingen apart alleszins niet bekend. In die zin bieden wij hen ook de mogelijkheid om zich met elkaar te vergelijken. Ik denk dat dat wel zeer zinvolle informatie kan opleveren.

Ten tweede moet ik u misschien ook meegeven dat het mij opvalt dat in de kader van de discussie binnen de Franse Gemeenschap ook argumenten weerkeren die we hier ook gehoord hebben, waarbij men ter linkerzijde – maar dat was dan de extreme linkerzijde – dat ook allemaal afschilderde als een asociale maatregel.

Dan wil ik er toch nog eens extra op wijzen wie er verhoudingsgewijs het meest of het minst baat bij heeft. Wie kapitaalkrchtig genoeg is, heeft er echt geen probleem mee om er een jaartje langer over te doen, om een jaartje over te doen. Dat is geen probleem. Diegenen die het sociaal-economisch moeilijker hebben, zijn er wel bij gebaat. Die zijn niet alleen gebaat bij een financiële stimulus, maar eigenlijk ook bij een leerstimulus om ervoor te zorgen dat zij binnen de aangewezen periode hun bachelordiploma kunnen halen. Dat lijken mij dus goede stappen.

Ik ben eens benieuwd om te zien of dat ... Ik geloof wel dat men, na verloop van tijd, ook in de Franse Gemeenschap – en misschien op grond van onze data – dan toch juiste beslissingen zal kunnen maken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het is altijd mooi dat wij onze helpende hand kunnen uitsteken, minister, naar andere regio's in dit land. In elk geval denk ik dat we deze cijfers zeer goed moeten opvolgen, en misschien ook dat we de cijfers richting de instellingen voor hoger onderwijs moeten terugkoppelen, maar ook naar de scholen.

Ik denk dat het echt interessant is voor scholen secundair onderwijs om een soort automatische datadump te krijgen. Misschien moet daar rond GDPR nog iets rond gebeuren. Maar in elk geval kun je op die manier ook je eigen adviezen verfijnen. Dat is één.

Maar ten tweede – en dat wordt dikwijls vergeten – kun je zo ook je eigen onderwijs bijsturen. Want als blijkt dat in jouw school de studenten met een goed resultaat blijkbaar toch niet verder geraken, en in andere scholen met hetzelfde profiel de studenten wel verder geraken, dan is dat wel een reden om eens naar het onderwijs en de inhoud te kijken.

Daar kunnen we, denk ik, ook nog een win-win uit halen, ook in het belang van de studenten die in de toekomst komen. Dat is nog een vraag die ik aan u wil stellen, in uw hoedanigheid nu als minister van Onderwijs, om dit te realiseren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.